Fundaţia Europeană pentru Îmbunătăţirea Condiţiilor de Viaţă şi de Muncă

Reprezentativitatea organizaţiilor partenerilor sociali europeni: sectorul alimentelor şi băuturilor

Rezumat

Introducere

Scopul acestui studiu este de a furniza informaţiile necesare pentru a încuraja dialogul social sectorial în sectorul alimentelor şi băuturilor. Seria de studii EIRO privind reprezentativitatea, efectuate la cererea Comisiei Europene, îşi propune să identifice asociaţiile reprezentative ale partenerilor sociali care vor fi consultate în temeiul prevederilor Tratatului privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE). În acest fel, studiul identifică organizaţiile naţionale ale partenerilor sociali relevante din sectorul alimentelor şi băuturilor printr-o abordare de sus în jos (enumerând membrii afilierilor europene) şi o abordare de jos în sus, prin intermediul corespondenţilor naţionali ai Observatorului European al Relațiilor Industriale (EIRO).

Eficacitatea dialogului social european depinde de reprezentativitatea actorilor naţionali relevanţi din sector – numai asociaţiile suficient de reprezentative pot lua parte la dialogul social european.

O asociaţie naţională este considerată o asociaţie de interes relevantă la nivel de sector dacă îndeplineşte următoarele criterii:

a) domeniul asociaţiei are legătură cu sectorul;

b) asociaţia este implicată în mod regulat în negocierile colective la nivel de sector şi/sau este afiliată la orice asociaţie europeană de interes relevantă.

O asociaţie europeană este considerată o asociaţie de interes relevantă la nivel de sector dacă se află pe lista organizaţiilor de interes a Comisiei care vor fi consultate în numele sectorului în temeiul articolului 154 TFUE şi/sau participă la dialogul social european cu privire la sectorul respectiv şi/sau a solicitat consultare în temeiul articolului 154.

Definirea sectorului

În sensul acestui studiu, sectorul alimentelor şi băuturilor este definit din perspectiva „Nomenclatorului statistic al activităţilor economice din Comunitatea Europeană" (NACE) (Rev. 2) pentru ca rezultatele să poată fi comparate la nivel transnaţional. Mai exact, acest sector este identificat prin codurile C10 (Industria alimentară) şi C11 (Fabricarea băuturilor) din NACE.

Context economic

Caracteristici ale ocupării forţei de muncă

Potrivit cifrelor Eurostat, în anul 2010 sectorul a angajat peste 4 739 900 de oameni în UE-27, industria alimentară reprezentând mai mult de 90 % din sector. Ocuparea forţei de muncă în cadrul sectorului reprezintă doar 2 % din ocuparea totală în UE-27, în timp ce activităţile din sector reprezintă 2 % din PIB-ul total al UE-27. Bărbaţii reprezintă peste 58 % din ocuparea forţei de muncă în ambele subsectoare, în timp ce femeile lucrează în număr mai mare în industria alimentară (43 %) în raport cu industria băuturilor (29 %), iar ambele cifre sunt mai mici decât proporţia medie a femeilor în ocuparea totală în UE-27 (45,5 %). Nu există multe cazuri de activităţi independente sau de ucenicii în acest sector, cu excepţia Germaniei, a Greciei şi a Italiei, unde proporţia lor este de peste 20 %.

Sectorul alimentelor şi băuturilor constă în aproximativ 310 000 de întreprinderi care îşi desfăşoară activitatea la nivel local şi regional, dar şi pe piaţa mondială. Cea mai mare pondere a produselor este oferită de întreprinderile mici şi mijlocii (IMM-uri) şi de companii multinaţionale. IMM-urile generează aproximativ 48,5 % din cifra de afaceri totală şi 63 % din ocuparea totală a forţei de muncă, în timp ce marile companii generează 51,5 % din cifra de afaceri şi 37 % din ocuparea forţei de muncă, deşi reprezintă doar 0,9 % din întreprinderi.

Evoluţii recente
Criza financiară a avut un anumit impact asupra sectorului alimentelor şi băuturilor, deşi nu la fel de semnificativ ca în alte sectoare. Ocuparea forţei de muncă a început să scadă în al treilea trimestru al anului 2008 şi a avut o evoluţie negativă până în anul 2010, când a început să crească din nou.

Cea mai mare presiune pentru schimbare care afectează sectorul este globalizarea. Dezvoltarea comerţului internaţional şi a mobilităţii transfrontaliere a investiţiilor de capital a dus la schimbări substanţiale ale pieţelor şi ale modelelor de comercializare. În acelaşi timp, liberalizarea comerţului, alături de creşterea prosperităţii economiilor emergente, a oferit noi oportunităţi pe pieţe şi noi surse de concurenţă. Printre provocările actuale pentru sector se numără preocupările consumatorilor privind preţurile, siguranţa alimentară şi sănătatea, precum şi nivelurile reduse ale productivităţii muncii şi dezvoltarea insuficientă a cercetării şi inovării.

Reprezentarea nivelului de interes la nivel naţional

Sindicate
Numărul membrilor de sindicat activi variază foarte mult, de la peste 1,5 milioane (în cazul UNITE din Regatul Unit) la doar câteva zeci de membri POMYN în Grecia. Această variaţie considerabilă reflectă mai curând diferenţe în ceea ce priveşte mărimea economiei şi întinderea domeniului de activitate a membrilor, decât capacitatea de a recruta membri.

În toate cele 27 de ţări se înregistrează cel puţin un sindicat de ramură. Au fost identificate în total 96 de sindicate de ramură care îndeplinesc criteriile pentru includerea în studiul privind reprezentativitatea, ceea ce reflectă un sistem pluralist. În şase ţări este înregistrat numai un sindicat de ramură, în cinci ţări sunt înregistrate două şi în trei ţări sunt înregistrate trei. În treisprezece ţări sunt înregistrate patru sau mai multe sindicate de ramură, ceea ce indică un peisaj fragmentat.

Organizaţii patronale
Au fost identificate în total 115 organizaţii patronale de ramură în 24 de ţări. În trei ţări (Cipru, Lituania şi Malta) nu există nicio asociaţie patronală de ramură. În 9 din cele 24 de ţări cu asociaţii patronale, cel puţin o parte din organizaţiile înregistrate nu participă la negocieri colective. În general, organizaţiile cu interese comerciale pot avea şi alte interese decât cele privind relaţiile industriale, iar acest lucru este valabil şi în sectorul alimentelor şi băuturilor.

În 9 din cele 24 de ţări pentru care sunt furnizate informaţii privind peisajul organizaţional la nivel de sector a fost înfiinţată o singură organizaţie, în timp ce în 9 ţări din cele 24 (37,5 %) sunt înregistrate patru sau mai multe organizaţii. Astfel, sistemele asociaţionale pluraliste predomină atât în rândul organizaţiilor patronale – deşi într-o mai mare măsură –, cât şi în rândul sindicatelor.

Negocieri colective
În privinţa acoperirii negocierilor colective în cadrul sectorului, 10 din cele 21 de ţări care dispun de date înregistrează o rată de acoperire de cel puţin 50 %. Mai mult, în 9 din aceste 10 ţări se înregistrează o rată de acoperire de cel puţin 80 %. Acest fapt arată că acoperirea negocierilor colective este foarte polarizată în rândul ţărilor europene. În această privinţă există un model care arată că ţările scandinave, Belgia, Austria şi Spania, precum şi statele membre mai noi Slovenia şi România au cele mai mari rate, iar Portugalia, Regatul Unit şi majoritatea celorlalte state membre mai noi au rate destul de scăzute.

Reprezentarea nivelului de interes la nivel european

Organizaţiile din sectorul alimentelor şi băuturilor înregistrate de Comisia Europeană ca organizaţii ale partenerilor sociali care vor fi consultate în temeiul articolului 154 TFUE sunt European Federation of Food, Agriculture and Tourism trade unions (EFFAT), care reprezintă angajaţii, şi FOODDRINKEUROPE, care reprezintă angajatorii.

EFFAT are 54 de afilieri directe în 25 de state membre, iar 39 dintre acestea participă la negocieri colective sectoriale. Trebuie menţionat că în Polonia şi în Portugalia, majoritatea sindicatelor incluse nu sunt afiliate la nicio organizaţie europeană. FOODDRINKEUROPE are 24 de afilieri directe în 22 de state membre, 10 dintre ele participând la negocieri colective sectoriale. Întrucât doar 21 % din organizaţiile patronale sunt afiliate la FOODDRINKEUROPE, un număr considerabil de organizaţii patronale la nivel de sector din UE nu sunt afiliate la FOODDRINKEUROPE.

Concluzii

Analizele de sus în jos şi de jos în sus ale sectorului alimentelor şi băuturilor din UE-27 arată că EFFAT (de partea angajaţilor) şi FOODDRINKEUROPE (de partea angajatorilor) trebuie considerate cei mai importanţi reprezentanţi la nivelul UE ai angajatorilor şi ai angajaţilor din sector.

Informaţii suplimentare

Raportul privind *Reprezentativitatea organizaţiilor partenerilor sociali europeni: sectorul alimentelor şi băuturilor* este disponibil la adresa http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn1207014s/index.htm

Pentru informaţii suplimentare, o puteţi contacta pe doamna Camilla Galli da Bino, responsabil de informaţii, la adresa de e-mail: gdb@eurofound.europa.eu